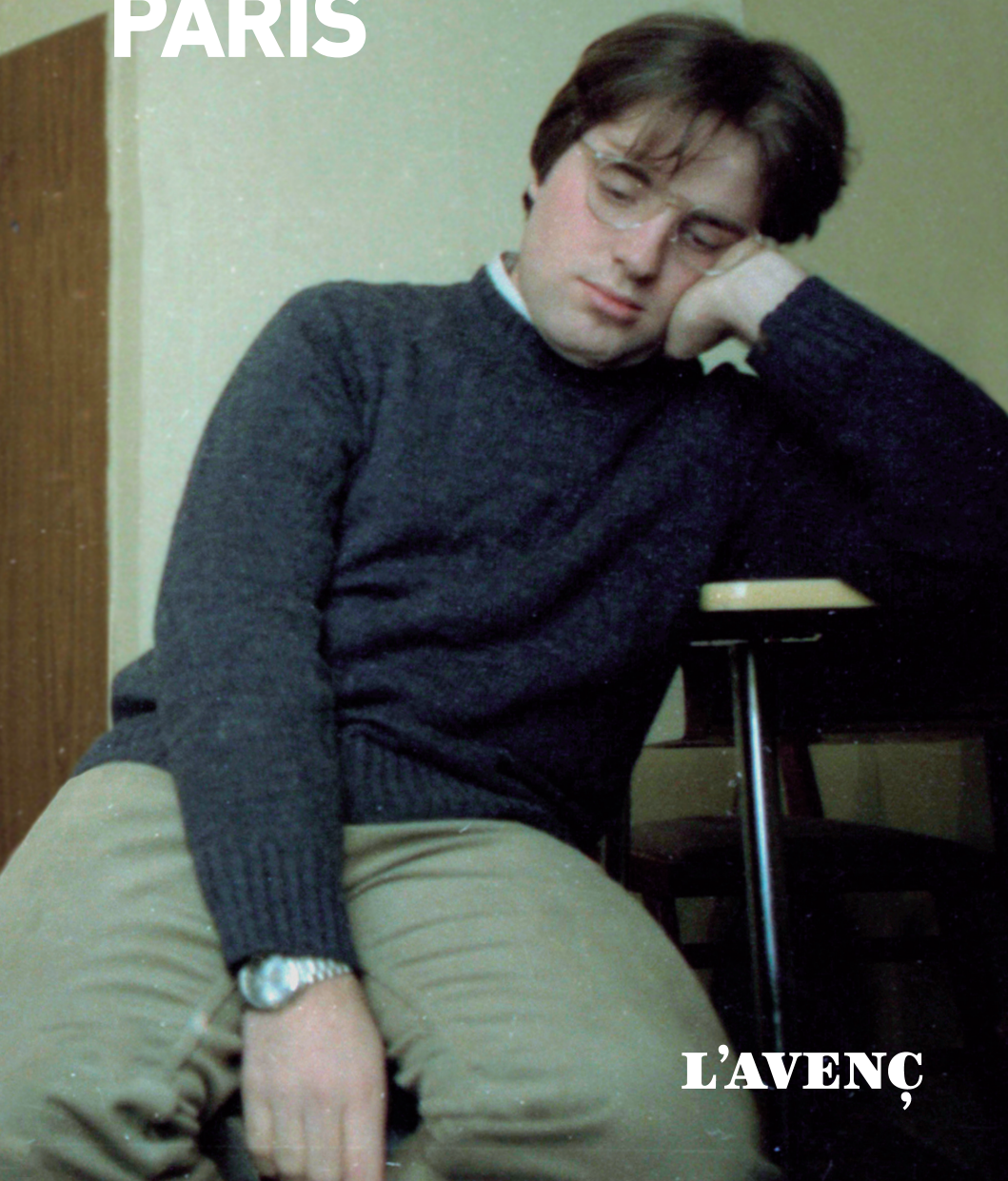

ÀNGEL QUINTANA

SEMPRE TINDRÉ PARÍS

L'AVENÇ

SEMPRE TINDRÉ PARÍS

LLEGIR EN CATALÀ
ASSOCIACIÓ D'EDITORIALS INDEPENDENTS

L'AVENÇ

Àngel Quintana

SEMPRE TINDRÉ PARÍS

L'AVENÇ
Barcelona
2023

Barcelona, març de 2023
© del text, Àngel Quintana
© d'aquesta edició, L'Avenç, S.L., 2023
Mallorca, 221, sobreàtic
08008 Barcelona
www.lavenc.cat
www.llegirencatala.cat

Es reserven tots els drets.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, amb excepció prevista per la llei. Adreça a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) si necessita reproduir algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 93 272 04 47).

L'Avenç forma part de l'Associació d'Editorials Independents Llegir en Català.

Disseny i composició: L'Avenç
Il·lustració de la coberta i contracoberta: Àngel Quintana i Miquel Riera a la rue du Faubourg Saint-Denis, París, 1983. (Arxiu Miquel Riera)

THEMA: FC 1DDF-FR-LAA 2ADC 3MP
ISBN: 978-84-18680-27-4
Dipòsit legal: B. 4010-2023
Imprès a Gràfiques 92

TAULA

1. L'ambaixador	13
2. Postals	31
3. Rue Faubourg Saint-Denis	47
4. La Cinémathèque	65
5. La Nuri i en Lluís	85
6. Balthus	105
7. <i>Cahiers du cinéma</i>	125
8. Els atzars	143
9. L'eclipsi	157
10. Retorn	165
Agraïments	173
Materials referenciats	174

A la memòria del meu pare,
Narcís Quintana,
el barber d'Ullà.

«Ce qui m'importe, c'est de retrouver les mots avec lesquels je me pensais et pensais le monde autour».

(El que m'importa és retrobar les paraules amb les quals em pensava i pensava el món del voltant)

Annie Ernaux, *La Honte*

I. L'AMBAIXADOR

Abans d'arribar al despatx de *Monsieur l'ambassadeur* ens va caldre travessar passadissos, corredors i portes que portaven cap a espais plens d'elements anacrònics que reforçaven la fastuositat del poder. L'immoble era un laberint tortuós amb aires d'un museu elegant, on pintures de Goya lluïen juntament amb una important col·lecció de làmpades, mobles antics, rellotges luxosos, catifes espectaculars i objectes decoratius. L'ambaixada espanyola a París es trobava en un vell palau conegut com l'Hôtel Berthier de Wagram, situat entre l'Avenue Marceau i l'Avenue George V, prop dels Champs Elysées. L'edifici va ser construït l'any 1869 segons els canons del classicisme francès i l'any 1920 l'Estat espanyol va adquirir-lo per cinc milions de francs.

Joan Reventós, nomenat el mes de març de 1983 pel govern socialista de Felipe González, estava assegut davant una gran taula de roure que semblava lluir les empremtes dels ocupants anteriors, d'aquells diplomàtics franquistes que van ocupar l'ambaixada i que des d'allà van donar l'esquena als nombrosos exiliats republicans que havien trobat refugi a la ciutat.

L'ambaixador, que havia deixat la direcció del Partit dels Socialistes de Catalunya, va rebre l'encàrrec de rentar la cara a la política diplomàtica, d'enterrar les velles vexacions. Damunt la taula hi havia els diaris del dia —*El País* i *La Vanguardia* a

primer terme—, un cendrer de vidre, un paquet de Ducados i una agenda. Al costat, una tauleta amb un telèfon i unes carpetes que podien amagar alguns informes secrets de gran importància. No hi havia cap màquina d'escriure. Les eines de treball eren uns blocs de paper, uns quants bolígrafs i una estilogràfica. Tampoc no hi havia cap element que deixés entreveure un tret personal del polític, ni cap fotografia familiar que servís per humanitzar la seva posició. Tot era molt sumptuós i molt fred, semblava com si el despatx hagués d'ajustar-se al protocol fixat per les estructures del poder de l'Estat.

—*Com és un dia de l'ambaixador de l'Estat espanyol a França? Com l'ocupa Joan Reventós?*

—Us posaré com a exemple el que he fet avui. He començat el dia amb una entrevista amb el secretari d'una gran empresa francesa que té importants afers a Espanya. L'entrevista ha servit per concretar-ne una altra amb el ministre de Transports i Comunicacions. D'aquí a una estona tindrè una entrevista amb un dirigent socialista que està preparant una quinzena de cinema espanyol a Annency. També haig d'acabar de preparar un informe sobre l'entrevista que el cap de setmana passat van mantenir els ministres d'Agricultura francès i espanyol. A la tarda, tinc una altra trobada amb membres d'una de les associacions d'espanyoles a París que tenen problemes amb l'ensenyament dels seus fills. Després hauré d'anar a una recepció a l'Ajuntament de París, on s'honora el cantant Julio Iglesias. Finalment, al vespre, tinc un sopar amb industrials que ja tenen establerta una central de vendes a França. I més o menys, cada dia és així.

Aquell matí, l'entrevista que havíem concertat transcorria en un clima de certa desplaença, com si el polític afrontés un compromís que li feia nosa. Nosaltres teníem poc més de vint anys i no sabíem res de les clavegueres de l'Estat, ni de la política

internacional, ni de la crisi agrícola que havia provocat unes quantes tractorades entre la Jonquera i el Voló. Marejats davant l'excés de respostes protocol·làries, vam desviar el tema cap a un seguit de qüestions més personals. Joan Reventós ens va parlar de la seva família. Havia arribat a la ciutat, uns mesos abans amb tres dels seus fills. El més petit, en Joan, que desconeixia la llengua francesa, havia estat matriculat a una escola internacional per aprendre l'idioma. Allà es va fer amic d'un nen cubà i no va trigar gaire a saber que el seu amic era el fill de l'ambaixador de Cuba a París.

Mentre l'ambaixador explicava anècdotes familiars i s'apartava del protocol polític vaig posar la mà dins una de les butxaques de la meua americana negra, feta amb teixit d'imitació de lli. Allà hi havia un paquet de tabac per embolicar, Drumm, i paper de fumar de la marca Smoking. A l'altra, una novel·la de la col·lecció la Cua de Palla, la traducció catalana de *La gran dormida* de Raymond Chandler. Entre les pàgines del llibre hi havia una carta en un sobre de paper Sam. Vaig fer el gest de treure-la i entregar-la a l'ambaixador, a qui anava adreçada. Vaig mirar de reüll en Miquel per trobar-ne la complicitat i el vaig trobar massa atent a l'entrevista. Semblava com si volgués obviar el problema.

L'ambaixador continuava amb les seves històries de família. Era conscient que a París deixava moltes coses enrere per les quals havia lluitat bona part de la vida. La política l'havia condemnat a ocupar una posició luxosa, però de segona fila. Tenia un bon sou, una presència diplomàtica important, però ja no jugava a primera divisió...

En Miquel va fer un gest discret amb la mà, com si volgués convidar-me que ho deixés estar. Vaig arrufar lleugerament el nas. Em costava seguir una retòrica política que m'interessava ben poc. Estava massa nerviós, atrapat en un dubte. Vaig desconnectar de la conversa i només pensava què ens diria l'ambaixador després de llegir la carta i si valia la pena entregar-l'hi.

Vaig sentir que si la treia faríem el ridícul i que no valia la pena arriscar-se sense saber què volíem aconseguir. Fins i tot vaig acabar creient que el camí que ens havia dut a tenir la carta no era més que el resultat del deliri d'uns joves immadurs. Vaig acceptar no fer res. La decisió no va ser fàcil, sabia que no tenia marxa enrere, que no podríem tornar cap altre dia per lliurar-l'hi. Acabada l'entrevista hauríem d'enfrontar-nos a l'aventura de viure en un lloc desconegut, sense gaudir de cap joc d'influències. Vaig tornar a dubtar: valia la pena treure la carta? De debò què aquell home podria fer alguna cosa per nosaltres? Què?

Tot plegat era un deliri. Érem dos joves indocumentats, sense feina i sense haver cursat cap matrícula a cap universitat que ens permetés dur a terme una estada d'estudis a França. Espanya encara no era dins el Mercat Comú i, per tant, si ens quedàvem a viure a París seríem com uns pàries. Amb tot, estàvem entossudits a fer una estada a la ciutat i vam espavillar-nos a gestionar una entrevista amb l'ambaixador espanyol, per poder donar-li la carta de recomanació d'un ministre. Viuíem en un temps en què tot es movia per jocs d'influències. Molta gent hauria pagat fortunes per tenir la carta que teníem amagada dins del llibre i l'hauria utilitzada per saber-se vendre i iniciar el camí cap a la glòria. Nosaltres estàvem atemorits, carregats de dubtes, posant en evidència la nostra covardia i la nostra immaduresa. Per què havíem remogut cel i terra per tenir una carta que mai no acabariem mostrant i que probablement acabaria perduda en un llibre que s'aniria engroguint a les prestatgeries de la biblioteca?

En aquells moments, Joan Reventós parlava del govern de Jordi Pujol a la Generalitat i de la suposada embranzida que, en unes noves eleccions a la Generalitat, podria arribar a tenir el socialisme a Catalunya després de la victòria de Felipe González a Madrid. Feia veure que estava convençut que Raimon Obiols era l'aposta correcta. Justificava la seva retirada de la

primera línia de l'esfera política catalana com un gest necessari i deixava entreveure que potser tornaria quan fos el moment oportú. Parlava amb convicció, però les seves paraules amagaven un cert ressentiment. La seva autoconvicció dissimulava la recança per les promeses incomplertes i per les punyalades a l'esquena de la política.

Vaig tornar a connectar-me a la conversa mentre apartava la mà de la butxaca. Amb un lleuger moviment vaig tirar el cos endavant i vaig recolzar-me a la butaca per estar una mica més tibet i fer cara d'interessat. La decisió havia estat presa. La carta es quedaria per sempre més entre les planes de *La gran dormida*.

Trenta anys després, un dia que em trobava ordenant els prestatges de la biblioteca vaig trobar casualment la carta. Era dins el llibre. Vaig obrir-la. El text era molt curt, un simple paràgraf:

Els dos nois, periodistes, que han vingut a entrevistar-te, pensen dur a terme una estada d'uns mesos a París. Ja saps la importància que per la cultura i el coneixement tenen aquestes estades a l'estranger. Mira si pots ajudar-los.

ELL

Qui era ELL? En retrobar la carta vaig sentir un calfred. Era un divendres del mes d'octubre de 2013. Feia tretze anys que Ernest Lluch havia estat assassinat per ETA. La primera cosa que em va venir al cap va ser el record de l'angoixa que vaig sentir el dia de la seva mort. Recordo perfectament que estava en una botiga d'informàtica per augmentar la potència del disc dur de l'ordinador quan vaig rebre una trucada al meu mòbil Motorola. La Dolors, una amiga de la Mireia, filla de l'Ernest Lluch, em va dir que s'havia produït l'atemptat. Era el 21 de novembre i quatre dies abans havia estat amb la Mireia en el casament d'una antiga alumna, la Montse. La Mireia

seia a la nostra taula perquè era una bona amiga i formava part del grup d'alumnes del primer curs d'Història del cinema que vaig impartir a la Universitat de Girona l'any 1992. L'aparició de la carta era com una advertència, com si acabés de retrobar un missatge llançat des d'algun lloc entre els morts per retreure'm la por a entregar-la. La carta estava esgrogueïda, portava el segell del Ministeri de Sanitat i era com una missiva oficial relegada de la seva funció. No va tenir cap destinatari, mai no va tenir resposta i no va servir de res. Per què havíem demanat aquella carta a l'Ernest Lluch, a qui ni tan sols coneixíem i amb qui mai havíem arribat a parlar-hi?

L'estiu de 1983 va ser un estiu una mica atípic. No havia acabat els estudis de periodisme a la Universitat Autònoma de Barcelona, havia entrat a treballar a la redacció del *Punt Diari*, especialitzat en la premsa comarcal i de proximitat. El cinema era una secció molt perifèrica dins l'estructura d'un diari local. No tenia cap relació ni amb els caps de premsa de les distribuïdores, ni amb els mecanismes informatius sobre cinema que es movien per Barcelona. El diari, però, m'oferia la possibilitat de poder escriure crítica i d'entrar a les sales sense pagar. Era tan somiatruïtes que em creia que podria fer com els directors de la *Nouvelle vague*, que consideraven que la primera crítica que havien redactat era com si haguessin dirigit la seva primera pel·lícula. En el meu cas la primera va ser *Kramer contra Kramer* i no va caure massa bé al senyor Banyuls, l'encarregat dels Albéniz que em va renyar i em va dir que no volia deixar-me entrar de franc per segona vegada. Gràcies a l'acreditació del diari, feia tres anys que acudia al festival de Canes, on, com a espectador, havia adquirit una visió oberta del món.

Al diari havia passat per moltes seccions: entre elles l'Horòscop, on un dia vaig agafar cada vers de *Palabras para Julia* de José Agustín Goytisolo i els vaig acoblar als signes del zodíac. Així a Àries es podia llegir: «Ja no pots tornar enrere perquè la vida t'empeny com un udol interminable», mentre que

a Taurus continuava: «Avui et sentiràs encerclada, et sentiràs perduda o sola, potser no voldràs haver nascut». Així, fins arribar a Peixos. També vaig encarregar-me de la programació televisiva. Anava a comprar el *Teleprograma* —el TP— i en copiava la programació de les dues úniques cadenes que existien. Un dia, mentre copiava alguna programació, vaig conèixer en Guillem Terribas, llibreter i cinèfil. De tant en tant encara em recorda que tot va començar amb el TP. Finalment vaig acabar essent redactor de la secció d'espectacles. Aquell estiu, vaig deixar moltes coses enrere perquè tenia la intenció de fer el «servei militar» a París. Havia llegit un llibre d'entrevistes del periodista Joseph Gelmis titulat *El director es la estrella*, on Bernardo Bertolucci afirmava: «La millor escola de cinema del món és la Cinémathèque Française i el millor professor que hi ha hagut va ser-ne el fundador, Henri Langlois».

En llegir aquesta entrevista vaig tenir una estranya revelació.

Dos anys abans, amb data de 23 de gener de 1981, se'm va concedir la «*Exención del servicio militar activo por excedente del contingente*». Aquesta frase tan retòrica no volia dir res més que, en el moment de fer el sorteig de la lleva dels seixanta del servei militar, hi havia més persones convocades per raons d'edat que llits disponibles a les casernes. Per aquest motiu, sortejaven les places i alguns ens en quedàvem fora perquè, afortunadament, a l'infern no hi havia lloc per a nosaltres. D'ençà que vaig ser declarat *excedente de cupo* vaig tenir clar que havia d'estalviar i tenir prou diners per poder anar a fer el meu «servei militar» a París.

Als disset anys ja havia marxat de casa. Havia viscut en diversos pisos d'estudiants a Barcelona. El primer va ser la Pensió Barrachina, situada al carrer Aribau prop de la cantonada amb Provença. Estava regentada per una dona amb problemes de visió, mig cega, que solia acollir tota la colònia d'estudiants provinents de Torroella de Montgrí. El segon any vaig estar en un pis situat davant de la Sagrada Família i finalment, vaig en-

trar a treballar al *Punt Diari*. Vaig instal·lar-me a Girona, on vaig romandre tres anys en un pis del carrer Joaquim Vayreda. En tots els apartaments seguia els codis marcats per la vida d'estudiant. De dilluns a divendres m'estava el pis i els caps de setmana anava al poble. Era estrany que passés un cap de setmana sense anar a Torroella per portar la roba per rentar a la meva mare i retrobar la colla d'amics.

Anar a París era una altra cosa, implicava un cert desarrelament i portar la bossa de la roba a les bugaderies automàtiques. La meva ambició era simple, només volia anar-hi a veure pel·lícules, però no volia anar-hi amb una mà a cada butxaca. Volia tenir contactes, explorar oportunitats i, si podia, menjar-me el món. París podia ser una bona plataforma per a noves oportunitats. No tenia clar quin havia de ser el meu destí, només sabia que a l'haver fracassat en els estudis, les noves oportunitats no passaven per iniciar altres estudis, ni tenia ganes de buscar beques, ni endinsar-me dins una nova vida universitària. Els meus dos primers anys de la llicenciatura de periodisme havien sigut molt còmodes, vivia la universitat de ple i treia bones notes sense fer res més que aparentar que estudiava. Després, en començar a treballar, havia anat abandonant els estudis, creia erròniament que la professió s'aprenia amb la pràctica, no amb la teoria. No havia pogut acabar la llicenciatura per culpa de l'assignatura «Economia de la informació». No sé si em va costar aprovar-la perquè era un mal economista o, simplement, perquè en aquells moments no m'interessava gens la vida acadèmica. Fins i tot vaig suspendre el primer examen d'Història del cinema que impartia el professor Romà Gubern. En la prova d'avaluació no vaig saber respondre la pregunta: «Quina és la funció del *raccord* com a producció de sentit?». Anys després, Romà Gubern em va dirigir la tesi doctoral sobre Roberto Rossellini i mai no em vaig atrevir a dir-li que m'havia suspès en l'examen que vaig fer amb ell durant la llicenciatura. En les oposicions per a la plaça de titular d'Història i Teoria del cine-

ma a la Universitat de Girona, un membre del tribunal em va preguntar per què havia suspès Història del cinema:

—Eren altres temps i tenia altres ambicions. Hi havia massa manifestacions pels carrers de Barcelona per estar capficat en els estudis —vaig respondre.

El professor, que segurament també havia anat a les mateixes manifestacions, em va entendre. La meva taca negra dins l'expedient no va anar més enllà de l'anècdota. Ara, fins i tot m'agrada haver crescut amb una taca negra i poder-ho explicar amb una clara barreja d'orgull i satisfacció. El meu suspens reforça la idea que, en aquesta vida, mai res no és definitiu.

Havíem planificat l'estada a París juntament amb en Miquel. Ens havíem conegut de petits a l'escola de Torroella, un col·legi religiós gestionat per una estranya congregació, els Hermanos Gabrielistas. Des dels cinc anys havíem jugat junts pels marges del Montgrí i per les ribes del Ter. Havíem anat al casal d'estiu i havíem pescat alguna carpa del riu quan les aigües no baixaven contaminades. Havíem format part de la colla d'amics que havíem anat a les mateixes sessions de cinema en programa doble als dos cinemes del poble. I a la mitja part aprofitàvem per comprar a Can Batlle unes rebeques, unes dolces de nata i brioix que es van crear quan es va estrenar a Torroella la pel·lícula *Rebeca* (*Rebecca*, 1940) d'Alfred Hitchcock. Des de la vorera de la botiga de ca la Carbó, esperàvem plegats que arribés l'autocar de les noies que estudiaven a l'Institut de Palafrugell. La Caterina Carbó tenia una tenda de queviures amb quatre o cinc cadires de balca que permetia que els joves ens asseguéssim i compartíssim una coca-cola de litre o una Xibeca a un preu més mòdic que el que podia costar prendre una canya en un bar. Quan la pobra dona s'endinsava dins el rebost, aprofitàvem per robar-li algun paquet de xiclets o alguna bossa de pipes.

L'any 1977 vam marxar junts a estudiar periodisme a Bellaterra, a la Universitat Autònoma de Barcelona. Vam lluitar

contra la contaminació del Ter i després vam defensar els Aiguamolls de l'Empordà. Vam començar a escriure en diaris amb només disset anys. Ell era el corresponçal del *Mundo Diario* al Baix Empordà i jo el del *Diari de Barcelona*. Uns mesos després de fundar-se el *Punt Diari* vam entrar plegats per fer pràctiques a la redacció. Ell va anar a parar a internacional i jo a la secció d'espectacles. Ens hi vam quedar uns anys fins que tots dos ens vam deslliurar de la *mili*. Ell ho va aconseguir perquè tenia més graduació del compte a la vista i jo per *excedente de cupo*. Teníem molt clar que havíem de fer la *mili* a París veient unes quantes pel·lícules. Ell no volia fer crítica de cinema, però també l'apassionava el cinema, sobretot se sentia atret per la fotografia i la creació d'imatges. Havíem començat plegats l'aventura de dirigir el cineclub de Torroella on alternàvem pel·lícules de Jean-Luc Godard, Chantal Akerman o Wim Wenders amb clàssics de John Ford o Alfred Hitchcock. Als estius programàvem pel·lícules de cinema mut a la fresca amb l'acompanyament musical del mestre Joan Pineda. Excepte els enamoraments, tota la resta de coses les havíem fet junts. Ell era més enamoradís que jo. Potser tenia més sort o, simplement, era més impetuós en el moment de decidir quines havien de ser les seves eleccions afectives. A la discoteca, jo estava més temps recolzat a la barra amb un got de tub ple de gin tònic de Giró que movent-me maldestre i sense cap sentit del ritme a la pista de ball.

L'estiu de 1983 no coneixia Ernest Lluch, però el fet de treballar en un diari em feia creure que estava al centre del món. Podia conèixer algunes celebritats, fer-me fotografies amb els famosos que entrevistava i fer creure als altres que havia adquirit el privilegi de ser una persona important. No vaig adonar-me mai que l'únic rellevant era el mitjà i que, més enllà del mitjà, o dels interessos que en aquell moment representava, no era ben bé res. Dins el món del periodisme encara no s'havia

imposat la dictadura dels agents de premsa i dels intermediaris que tot ho filtren. Teníem el privilegi d'accedir a les persones més famoses sense demanar permís a ningú. Un bon periodista era el que tenia una bona agenda.

Un dia, el director del diari em van donar un número de telèfon perquè truqués personalment a en Salvador Dalí. El tema que havia d'investigar no tenia gaire importància, però podia omplir la portadeta de la secció de cultura d'un dia qualsevol d'estiu en què no hi havia cap gran tema. Certa premsa de Barcelona havia deixat entreveure, sense confirmar-ho, que Dalí dibuixaria la portada del nou disc de Pau Riba, *Amarga crisi*. No em vaig tallar ni un pèl. Vaig marcar el número de telèfon de la casa que el pintor tenia a Portlligat i a l'instant vaig sentir algú que deia: «Allo, Allo». Era Dalí mateix qui havia despenjat el telèfon. Em va parlar amb tota franquesa i em va desmentir uns rumors als quals no havia donat gens d'importància; tampoc no em va quedar clar que sabés qui era en Pau Riba.

Aquell dia vaig entendre que si havia tingut el poder de trucar directament a Dalí a casa seva, també podia arribar a demanar una carta de recomanació al ministre de Sanitat adreçada a l'ambaixador d'Espanya a París. Tenia poc més de vint anys i encara que no disposés del títol universitari portava penjada damunt meu l'etiqueta de periodista. Era un beneït que formava part d'una elit de creguts que podíem sopar en el bufet dels jardins del Casino de Peralada al costat dels més rics, sense adonar-nos que el nostre paper era el de comparses de la funció. No érem res més que uns infeliços que ens creiem estar en el centre del món.

Sense ser-ne conscient, va resultar que era tan ingenu com ho va ser Lucien de Rubempré a l'inici de la segona part de les *Illusions perdudes* [«Les il·lusions perdudes»] d'Honoré de Balzac. Lucien de Rubempré era un jove província d'Angulema, que amagava el seu nom original de Lucien Chardon. En la primera part de la novel·la el veiem treballant en una im-

premta del seu poble, des d'on comença a interessar-se per l'incipient món del periodisme. Per arribar a ser periodista, fugí de la província amb la seva amant, *madame* de Bargeton. El jove havia tingut una relació furtiva amb aquella dona madura de la noblesa provinciana. Un dia ella decideix abandonar el seu espòs i marxar cap a París amb el jove Rubempré. L'escapada amb Lucien era l'excusa per iniciar una nova vida dins les esferes més nobles de la capital. Lucien no es va adonar que el motiu de l'escapada no era ell, sinó els interessos de classe. En ser a la ciutat es va pensar que hi podria viure amb l'amant i moure's pels ambients de la noblesa, que podria donar-li la mà i entrar amb ella als salons aristocràtics. L'endemà d'arribar, *madame* de Bargeton li deixa clar que a París han de viure en llocs separats. Li explica que ell pertany a una altra classe i que pel seu prestigi com a dama era absurd que entrés acompanyada als salons amb un jove provincianà. Balzac va descriure en aquesta obra cabdal de la Comèdia Humana, un retrat minuciós de les aspiracions socials d'un jove provincianà de classe humil. Aquell retrat del XIX, probablement, acaba copsant també algunes ingenuïtats que vaig viure en els anys en què em pensava que, pel fet de ser periodista, tot era més fàcil. L'única gran diferència amb Lucien de Rubempré era que en la meua vida provinciana mai no vaig ser l'amant d'una dona de la noblesa.

La redacció del *Punt Diari* era tan concorreguda com les redaccions dels vells diaris parisencs que Balzac descriu a *Illusions perdues*. Com que no hi havia ni fax, ni internet, ni correu electrònic, ni reunions telemàtiques, tot plegat era molt directe i proper. Era fàcil dibuixar l'horari de les visites diàries que rebíem a la redacció. Per allà hi passaven tots els col·laboradors i col·laboradores que entregaven els articles mecanografiats. També hi venien els amics i amigues dels amics. Molts polítics aprofitaven la visita per fer proselitisme de les seves accions o per filtrar algun tema. Un dels col·laboradors habituals era mossèn Joan Carreras i Pera, que fins a l'any 1990 hi

va escriure una columna diària. Mossèn Carreras era el rector de Maià de Montcal, el poble on Ernest Lluch tenia la residència d'estiu. Amb en Miquel, li vam comentar que volíem anar a passar un any a París i que necessitariem alguna recomanació important. Ens trobàvem en una fase de recerca de contactes i no paràvem d'apropar-nos a gent que ens pogués donar adreces, números de telèfon o oferir-nos alguns consells pràctics de supervivència a la metròpolis. La política dels jocs de recomanacions era fonamental i calia anar a totes.

La primera setmana de setembre havíem previst marxar a estudiar com funcionava el mercat immobiliari, comprovar quines oportunitats de treball hi podíem trobar i prendre vistes de la ciutat. Durant el primer viatge concertariem una entrevista amb l'ambaixador Joan Reventós, company de partit del ministre Ernest Lluch. Si el rector de Maià ens aconseguia la carta del ministre tindríem una porta oberta de gran valor i efectivitat. La quimera no va trigar a fer-se realitat. Un dia, el mossèn va aparèixer amb la carta del ministre. Només ens quedava treballar unes quantes setmanes de valent per reunir diners i marxar amb més comoditat cap a l'aventura.

Un dels grans aprenentatges que vaig adquirir del periodisme en temps de batalla va ser la possibilitat d'escriure molt de pressa, de poder omplir moltes planes amb qualsevol cosa, amb poques informacions. Vaig fer un pacte amb l'aleshores redactor en cap del diari, Joan Vall Clara. Ells em pagarien més del compte si cada setmana d'estiu escrivia un ampli dossier per al suplement dominical, la revista *Presència*. La proposta tenia un punt de pervers, ja que els alliberava de la càrrega d'omplir el dominical. Ells podien ocupar-se a reformar el diari sense pensar en els suplementes, traspasant-me una part de la responsabilitat. Durant aquelles setmanes vaig convertir-me en una veritable màquina de redactar folis que enviava a l'equip de correctors on es trobava el jove aprenent de filòleg Carles Puigdemont. En pocs mesos vaig fer una entrevista a

Lluís Llach a la seva casa de Parlavà que em va ocupar més de quaranta folis, vaig escriure un reportatge sobre les estrelles que havien passat al llarg de la seva història per la Gavina de s'Agaró, i vaig fer una crònica sobre el muntatge de *Teledium* que Albert Boadella preparava amb els Joglars a la cúpula de Pruit. La sèrie de reportatges havia de concloure amb l'entrevista amb en Joan Reventós.

Aquell matí de setembre, l'ambaixador no sabia res de la nostra carta i va estar més estona del compte aferrat a la buida retòrica de l'entrevista. Ens parlava dels canvis que havia introduït dins la institució i de com podia trencar amb el llegat anterior:

—Les organitzacions d'immigrants espanyols saben que l'ambaixador és un home accessible, jo crec que sempre he estat un home de diàleg. Aquest fet em sembla un canvi important. El palau, la infraestructura de l'ambaixada no es pot modificar, és com és, jo l'he trobada així. Però tracto de tenir les portes obertes amb les normes elementals de seguretat i de valor en el treball.

Potser aquell hauria estat el moment precís per treure la carta de la butxaca i dir-li, afegint-hi alguna mentida piadosa:

—Perdoni que l'interrompi senyor ambaixador. Nosaltres també tenim ganes de treballar a França. El periodisme és, en aquests moments, una etapa transitòria, però el nostre desig és instal·lar-nos a París i treballar, si pot ser, en alguna cosa relacionada amb el món de la cultura, potser en el cinema. Permeti'm que li entregui aquesta carta que el ministre Ernest Lluch ha escrit per a vostè. Com pot comprovar el ministre és un bon amic i ens té molta confiança.

Probablement, la nostra presentació hauria quedat massa presumptuosa. Hauria sigut millor adoptar un to més discret, amb un punt de tímidesa:

—Moltes gràcies, senyor ambaixador. Li agraïm molt les seves reflexions però abans d'acomiar-nos voldríem deixar-li una carta que el ministre Ernest Lluch ens ha escrit per a vostè.

L'ambaixador hauria llegit la carta pausadament i potser ens hauria respost:

—Digueu-me en què us puc ajudar?

Nosaltres hauríem començat a dubtar sense saber què dir. Només teníem clar que érem a París per veure moltes pel·lícules, la resta no ens importava gens:

—Volem passar un any a París i voldríem fer alguna cosa. La nostra afició és el cinema... No sé si vostè ens pot ajudar... No sé què pot fer per nosaltres, però si pot fer alguna cosa ens servirà de gran utilitat... Ens sap greu importunar-lo. De debò que ens sap greu... sabem que té molta feina...

A partir d'aquí, em costa molt imaginar com podia haver continuat la conversa. Quins instruments podia tenir l'ambaixador per ajudar-nos. El més segur és que hauria aparentat que ens ajudaria per quedar una mica bé amb nosaltres i, de passada, treure-se'ns de sobre. La carta l'hauria posat en un compromís que potser hauria resolt amb l'habilitat d'un bon polític, donant-nos allargues tot afirmant que si algun dia necessitàvem alguna cosa establíssim contacte amb alguna persona de la seva confiança. A vegades m'agrada pensar, ingènuament, que aquella carta podia haver estat una clau miraculosa cap a l'èxit. Si l'haguéssim entregat potser hauríem accedit a unes oposicions com a funcionaris d'algun servei de l'ambaixada espanyola. Potser hauríem gaudit d'una vida burocràtica, molt rara.

En sortir vam embolicar una cigarreta de Drumm i vam perdre'ns pels Champs Elysées parlant de les nostres il·lusions perdudes. Durat aquell primer viatge vam instal·lar-nos en un hotel situat a l'Avenue du Maine, prop del metro de la Gaîté i davant del cementiri de Montparnasse on eren enterrats Charles Baudelaire, Simone de Beauvoir, Jean-Paul Sartre, Jean Seberg i Simone Weil. Anys més tard van anar-hi a parar Julio

Cortázar, Jacques Démy i Agnès Varda, Éric Rohmer i Maurice Pialat. Durant la nostra curta estada parisenca vaig passar un dia per davant de la llibreria Gilbert Jeune. A fora, damunt de la vorera de l'Avenue Saint-Michel, hi havia caixes plenes de llibres de butxaca on podien trobar-se múltiples edicions de clàssics de la literatura francesa. Vaig fer-me el propòsit que durant la meva estada només llegiria llibres en francès. Allà vaig trobar una edició de butxaca de les *Illusions perdues* d'Honoré de Balzac i gràcies a aquella troballa vaig conèixer una part de la vida de Lucien de Rubempré.

Vaig començar el llibre al llarg trajecte de dotze hores de bus que anava de Girona a París. Lucien de Rubempré es va estavellar davant la vida parisenca. Al principi es creia que podia ser un bon escriptor, però, tanmateix, tots els intents de publicar els seus llibres van acabar en fracàs davant d'un món editorial marcat per múltiples jocs d'influències. Més tard, va establir amistat amb Daniel d'Arthez, un jove autor que es creia un geni i que va introduir-lo en el cenacle, un cercle de joves de tendències polítiques liberals que compartien la vida ascètica al servei de l'art o la ciència. Lucien va sentir la temptació de ser part del cenacle, però davant la impotència de triomfar en la literatura, va acabar en el món del periodisme. En un primer diari va publicar-hi diferents articles que responien als gustos de l'època. Després de treballar en un diari liberal va acabar fent-ho en un de monàrquic. En el cenacle el van acusar de ser un venut sense principis. Lucien de Rubempré havia descobert que a París tot es movia a partir dels jocs d'influències, que per triomfar calia tenir sempre uns bons padrins i que tot intent de supervivència dependria de la fidelitat als sistemes del poder. I es pensava que el periodisme el situava a l'epicentre de la vida parisenca, però es va trobar atrapat en aquell univers d'opereta sense acabar de ser ningú, sense poder deixar de ser aquell jove ambiciós de províncies que fàcilment esdevenia la riallada del cenacle de privilegiats. Balzac ho expressa molt bé quan escriu:

Com els homes que uneixen les gràcies de la infantesa amb la força del talent, Lucien va cometre l'error d'expressar la seva ingènua sorpresa davant l'aspecte de les coses noves per a ell.

Lucien de Rubempré torna a aparèixer en una altra novel·la de la Comèdia humana, *Splendeurs et misères des courtisanes*. Després de fracassar torna a París, té relacions amb una antiga dona de mala vida, busca un títol de noblesa i es deixa emportar per les gestions d'un maquiavèl·lic personatge. Lucien acabarà tràgicament en aquesta segona obra, un títol que ja no deixa espai a les il·lusions.

Mentre no deixo de pensar en el destí de Lucien, em ve la tonada d'una vella cançó de The Clash, *Should I Stay or Should I Go*. El narrador no sap si quedar-se o marxar. No sap quina decisió ha de prendre davant la vida. No pot fer-se cap il·lusió perquè la perdrà, però tampoc pot quedar-se aturat. Què fer? *So you got to let me know / Should I stay or should I go?*

L'any 1983 quan estava a punt d'instal·lar-me a París vivia en una gran confusió. Creia que les meves il·lusions es farien realitat, pensava que tot era tan fàcil com convèncer un ambaixador per aconseguir feina i poder menjar-me el món. El dubte no em va llençar pel camí de les il·lusions perdudes, perquè ni tan sols vaig tenir l'oportunitat de conquerir-les. Ara, quan torno al passat per retrobar aquell temps tinc la impressió que la decisió de no treure mai més aquella carta va ser un gest de maduresa. El París dels anys vuitanta no era el de Balzac, però per entrar als cenacles calia un joc d'influències, no n'hi havia prou amb una simple carta d'un ministre adreçada a un ambaixador, calia saber moure's per vèncer la incomunicació urbana. Potser, gràcies al pudor que vaig sentir, la meua vida va seguir un camí més simple i l'aprenentatge vital va convertir-se en un aprenentatge modest. No em va caldre guanyar una incerta glòria, només estar despert davant el que oferia una ciutat que no trigaria a aparèixer com un laberint

inesgotable. Gràcies a les meves pors i indecisions, vaig viure uns quants mesos atrapat dins múltiples ficcions, vaig sentir-me perdut en els mons imaginaris de moltes pel·lícules i novel·les. En lloc de tenir ganes de menjar-me París, vaig tenir ganes de veure-ho tot per poder-ho explicar algun dia. No vaig triomfar però vaig aprendre.

L'any 1983, un jove periodista, en veure's exempt de fer el servei militar, decideix fer una estada d'un any a París per amarar-se de cinema. Acompanyat d'un amic de tota la vida, i amb la lectura de Balzac com a guia, es llança a la conquesta de la ciutat. Aviat, però, s'adona que només li cal «estar despert davant el que oferiria una ciutat que no trigaria a aparèixer com un laberint inescrutable. Gràcies a les meves pors i indecisions, vaig viure uns quants mesos atrapat dins múltiples ficcions, vaig sentir-me perdut en els mons imaginaris de moltes pel·lícules i novel·les. En lloc de tenir ganes de menjar-me París, vaig tenir ganes de veure-ho tot. No vaig triomfar però vaig aprendre.»

THEMA FC 1DDF-FR-LAA 2ADC
ISBN 978-84-18680-27-4

9 788418 680274